

بررسی اختلاف آغاز ماههای قمری براساس فتوای مشهور

mousavi61@yahoo.com

سید محمدرضا سیدموسوی

مطابق فتوای مشهور فقها، شروع ماههای قمری در هر منطقه‌ای، براساس رؤیت هلال در همان منطقه می‌باشد یعنی قائل به اختلاف افق در نواحی مختلف می‌باشند. به همین خاطر بررسی و تحقیقی به عمل آمده که در نقاط مختلف کره زمین، با اختلاف چند روز، ماه قابلیت رؤیت پیدا می‌کند. معیارهایی که در بررسی، انتخاب شده‌اند تا نتایج به دست آمده کاربرد بیشتری داشته باشند عبارتند از:

الف - معیارهایی که در انتخاب مناطق در نظر گرفته شده است:

۱ - مناطق مسکونی و یکی از شهرهای جهان می‌باشند؛ بنابراین دریاها و اقیانوسها در نظر گرفته نشده‌اند.

۲ - شهرها از نواحی مختلف دنیا در عرض‌ها و طول‌های جغرافیایی متفاوت هستند.

۳ - شهرهایی که جزء کلاهک‌های قطبی در شمال و جنوب (از ۶۶/۵ درجه به بالا) هستند، انتخاب نشده‌اند؛ چراکه بسته به عرض آن مناطق، بعضی از ایام سال دارای شبانه روز، همانند مناطق دیگر جهان نیستند. بنابر معیارهایی که در بالا گفته شد، تحقیقی صورت پذیرفت که به خاطر خلاصه‌گویی در مطلب، فقط شهرهایی در جداول - همراه با ذکر عرض و طول جغرافیایی - بیان گردیده‌اند که در نتیجه‌گیری، بیشتر مؤثر واقع شده‌اند.

ب - ضابطه‌ای هم که برای رؤیت پذیری هلال در نظر گرفته شده، معیار آفریقای جنوبی است که در رابطه با چشم غیر مسلح مدل مناسبی است. البته برای مطمئن بودن از رؤیت، مقداری بالاتر از آن حد را ملاک عمل قرار داده‌ایم که جدول و توضیحات آن در ادامه آمده است.

در این بررسی بیش از ۶۰ ماه قمری از سال ۲۰۰۵ تا ۲۰۱۰ میلادی مد نظر قرار گرفت که نتایجی که مورد نظر بوده است، همراه با اطلاعات وضعیت هلال در آن ماه، در ادامه به طور مختصر بیان گردیده است. شهرهای ذکر شده در جداول:

از عرض‌های بالا در نیمکره شمالی (انگا) در روسیه و در نیمکره جنوبی (اوسوآیا) در آرژانتین و از عرض‌های میانه در نیمکره شمالی (قم) در ایران و در نیمکره جنوبی (ولینگتون) در نیوزلند و از حدود خط استوا (لیبرویل) در گابون انتخاب شده‌اند.

نتیجه: بعد از بیان نمونه‌هایی از چندین سالی که مورد بررسی قرار گرفت، حداکثر اختلاف در رؤیت، در نقاط مختلف دنیا، در ماه‌های گوناگون متفاوت است که از حداقل اختلاف دو شب تا هفت شب می‌باشد.

همان‌طور هم که بیان شد، این نتایج مربوط به شهرهای خشکی جهان است و حداکثر تا عرض جغرافیایی ۶۳ درجه شمالی و ۵۵ درجه جنوبی در نظر گرفته شده و پر واضح است که اگر تا نقاط مرزی کلاهک‌های قطبی نیز بررسی شود، اختلاف به بیشتر از آنچه که ذکر شد هم خواهد رسید.

پس بنابر فتوای مشهور که ملاک ثبوت اول ماه در هر لحظه، مربوط به رؤیت در همان جا است؛ اختلاف در اول ماه به چندین روز می‌رسد.

البته اشاره به این مطلب را ضروری می‌دانم که وضعیت هلال ماه رؤیت شده در نقاط مختلف با هم فرق دارد؛ چراکه با گذشت زمان، عمر ماه افزایش پیدا می‌کند و ضخیم‌تر می‌گردد؛ در نتیجه ساکنان مناطقی که پس از گذشت چند شب از اولین رؤیت در دنیا، ماه را مشاهده می‌کنند، آن را با عرض بیشتر و ضخیم‌تر می‌بینند.

اطلاعات و وضعیت هلال با استفاده از برنامه stary night 4/0 جمع آوری شده است. هر چند شاید نسبت به برنامه‌هایی که در این زمینه وجود دارد، کار با این نرم افزار وقت بیشتری بگیرد و زحمت داشته باشد، ولی حسن آن در این است که می‌توان بوسیله آن وضعیت هلال در تمام نقاط دنیا و همچنین وضعیت هلال در روز را بدست آورد که بر همین اساس در این تحقیق قابلیت رؤیت در روز نیز مورد بررسی قرار گرفته و در نتایج بدست آمده مد نظر قرار داده شده است.